

'porc, mascle de la truja' en argot mexicà, i *choninhas* 'persona magra i inútil' en gíria portuguesa (*Litbl.* XLII, 401); també ho comprova la *ē*-anòmala confinentina: car allí normalment no hi ha sinó *š*-inicial. Per al català la meua idea no era enterament falsa, car degué haver-hi suma amb *eixonar* EXUNDARE, que féu que en català es generalitzés i consolidés tant el mot; cf., en efecte, el ribag. *xonar*, de què parlaré ara.

A la Ribagorça hi ha *xonar* 'realitzar la còpula els animals' (Sopeira, *Congr. Ll. Cat.*, 430). I d'altra banda aquest verb i aquest mot s'estendrien fins al mossàrab: els moros espanyols en feren d'això un verb àrab: *tašáyyan* «luxuriar» *PAlc.*: és formació intensiva (forma v) corresponent a un verb que en forma i (no intensiva) seria **šána*. No hi ha arrel àrbiga que ho pugui explicar. Però sí tota una família de mots constituïda, a base d'això, per l'hispanoàrab, i avui encara supervivent en el Magreb: *šán* en el Marroc (Dombay, 87, c. 1795), i Lerchundi («seno»); també a Algèria «sein, entre la peau et la chemise» (Beausnier, 551a); de 'vulva' a 'falda femenina' (cast. *regazo*) el pas semàntic és normal.

Simonet (*Glos. Mozár.*) i Dozy (*Suppl.* I, 806ab) ja s'adonaren que havia de ser un romanisme. Ho comprova palesament el fet que també es presenta amb una altra arabitització: «*xunn*: seno de vestidura», *PAlc.* (594b37); i Patr. de la Torre (c. 1790) dóna totes dues formes *šán* i *šunn* com a marroquines, traduïnt «regazo o seno». Però no crec sostenible llur opinió que aquí es tracti d'una arabitització del castellà *seno* o ll. SINUS: el resultat, llavors hauria estat una arrel *šyn* en àrab i no pas *šwn*; i la perfecta coincidència de *tašáyyan* amb el ribag. *xonar* tanca de cop. Hi ajudaria també l'altre mot amb què *PAlc.* tradueix «seno de vestidura», o sigui *xuntúra* (amb plural ben arabititzat *xenítir*), evidentment provinent de CINCURRA (amb assimilació vocàlica normal en mossàrab); però la confluència de les dues arrels romàniques arabitzades es comprova pel detall que cf., que hauria hagut de donar *š*-en mossàrab (o arabitizat *š*-), aparegui aquí com a *š*, per influència de l'arrel *šwn* <*xona*.² Amb altra evolució morfològica (ja ben àrbiga), *a(w)a* > *ā*: *šán* «chale», o sigui «ce qui couvre les seins».

Com a nom d'una mena de caragol està molt estès pel P. Val.: «*xoneta*: l'espècie de caragol, dit també *vaqueta*, més estimada per a les paelles: és de muntanya i de closca blanquinosas» (J. G. M., 1955). ABoscà (GGRV I) recollí *xona* per a un caragol, que J. G. M. em definia en termes semblants (1936) tot posant-lo en sèrie amb les altres menes de caragol: *cristians*, *moros*, *de pato*, *avellanencs*. Així vaig sentir jo *čónes* a Bèlgida, que es fan a la serra limítrofa amb Gaianes; *čóna* 'caragol blanc' (= *mongetes*) a Sallent de Xàtiva, però amb *š* en altres llocs: *šónes* a Quatretonda i *ašónes* a Pinet; en fi, *čonètes* a Alginet i a Sumacàrcer.

Però aquest nom d'una mena de caragol deu tenir un eco aproximat ben lluny, nova prova de la creació expressiva que està a la base de tot: it. *cappa chione* o *venere chione*, per als quals el *Questionario* de l'At-

lante Ling. Mediterr., n.º 738, remet a Palombi-Santarelli «Gli animali comestibili dei mari d'Italia» (ilustr. 268); en tot cas allí també hi ha d'haver afluència obscena, o si es vol venèria, tenint en compte el nom científic «Meretrix chione» i els altres noms savis *Vènere* i *Cytherea* que cita el *Questionario*.

DERIV.: *Xonar*; *xoneta*, supra, i els citats del mossàrab.

¹ D'aquí, en efecte, *xono*, -na adj., que *AlcM* localitza a StaColQ. i al Berguedà, mentre que a la Carrotxa apareix així mateix, o amb reduplicació *xonxo* (cf. *enxonxit* que hem estudiat al seu lloc). El *DAG* cita *Xona* com a nom de mora. — ² També fóra concebible que vingui d'aquí («regazo» > *dipòsit) un mot *šayna* «grenier», «magasin de froment» (Dozy, 806b); sobretot tenint en compte l'observació del *Mobit*: «le peuple dit *šána*»; però aquí és ben poc probable, essent mot ja usat a Egipte en el S. xv, i en altres fonts orientals. Com a molt es podria suggerir que la influència del mossarabisme fos responsable de la variant *šána*.

Xonar, V. *eixonar* i *xona*

+XONDANA, 'festa amb disbauxa', 'festí gormand', 'orgia', mot que m'és ben familiar, sentit més d'una dotzena de vegades al meu pare, i d'altres vells familiars (manca a tots els lèxics): recordo que ell el va usar alguns cops en les seves obres, a part del cas següent, on li dóna sentit sarcàstic: «un home de la Congregació [de la Bona Mort], d'una sequedat de corarnada de tafaneria sàdica, i aquell sí que no en deixava passar cap per alt, de *xondana* d'aquestes» (quan posen el filàntrop en capella), *Prometeu*, xv, § 1, pàgina 246.

Encara que no li sé parentela prou segura, no és desenraonat relacionar-lo amb el ll. cristià EXABUNDARE «regorger de», que Benoist-Gölzer i altres llatinites documenten en bastants escriptors del S. v, dos d'ells almenys provençals: Salvianus bisbe de Marsella, Vincentius Lerinensis, Arnobius junior, i ja en Chromatius, S. iv, comentarista de la Vulgata; i en glosses: *exabundo*: ὑπερπλεονάζω, *CGL* II, 464.42. No és gens desenraonat admetre que EXABUNDARE vagi tenir descendència semipopular en català, quan justament és pròpia de l'occità i el català antics, l'existència de formes semicultes de ABUNDARE: *aondar* 'bastar, proveir generosament' (B. de Ventadorn etc.), ultracorregit com a occitanisme, *azondar*, en Cervèr de Girona i Guillem de Cervera ('proveir, apearar'), *azor* 'apeixí, engreixí', 950d, amb més documentació en la nota que hi poso; VILLA ABUNDANTI > *Vilaonant* > *Vilanant* empordanès.

Quant a EXABUNDARE és natural que un terme tan conspicu de pares de l'Església, continués usant-se en els monestirs gallicans i de la nostra Marca, dignes èmuls de la rabelesiana Abbaye de Théslesme: *cenam exabundandam habebimus!*, ja em sembla que sento a un d'aquells abats panúrgics; però és clar que Frère Jean des Entomeüres, o el seu duplicat català, ho mig-